

Papageno.hu

2023.10.18.

https://papageno.hu/kiallitas/2023/10/light-art-museum-superluminal-interju/?fbclid=IwAR0umPJsKQeTFFC29qBNluKNw-E2dayt4kL5zf65_PdvKEC-aZ7uo8LxXDI

„A látogatót körülöleli a tér, a hang, a látvány” – Interjú Szalai Borbálával és Vida Szabolccsal

Szerző: [Borbély Zsuzsa](#)

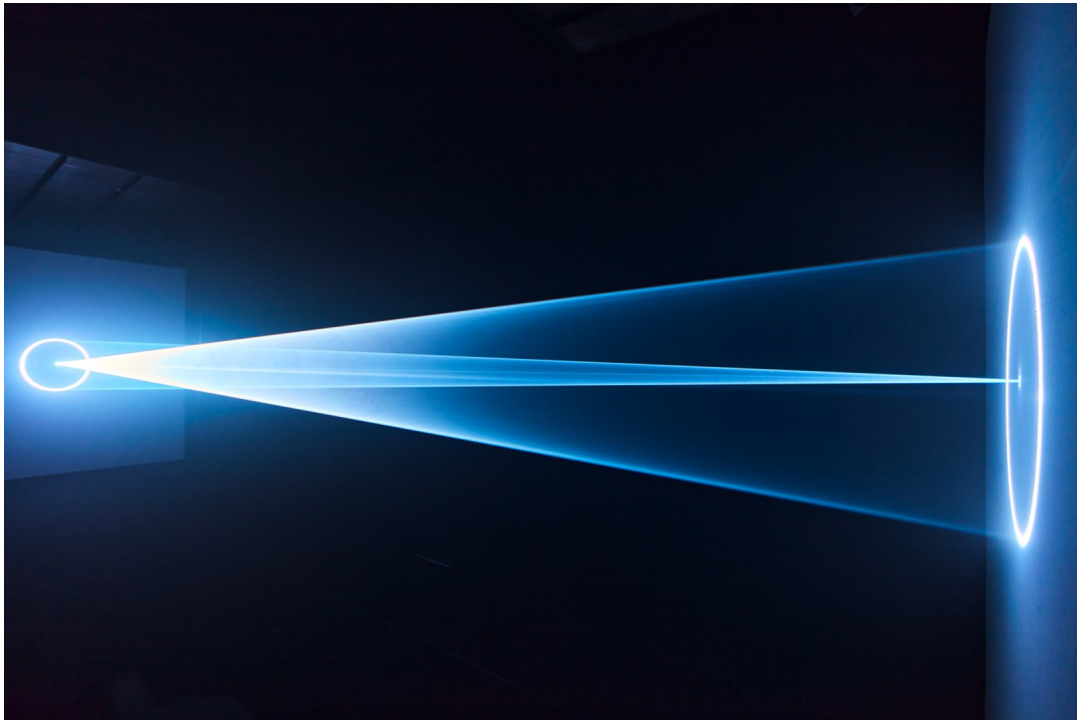
maotik: SWARMFIELD - Fotó: Bíró Dávid/Light Art Museum Budapest

A [Light Art Museum – LAM fényművészeti múzeum](#) második kiállításának műtárgyaival együtt alakul maga a múzeumi tér is, ahogyan bizonyos alkotások esetén a néző is része lesz a műnek. Élőben közvetített búzanövekedés, hallható északi fény és radioaktív sugárzás vagy propellerrel szétdarabolt fény. A [Superluminal](#) című tárlat kulisszatitkaiba Vida Szabolcs művészeti igazgató és Szalai Borbála a kiállítás társkurátora avatnak be minket.

– Melyek azok a tudományterületek, amiket érint a kiállítás? Számomra meglepő, hogy a tárlaton több biológiához kötődő fényművészeti alkotással is találkoztam.

– **Szalai Borbála:** Gyakorlatilag minden mű középpontjában a fény áll, de mindegyik valahogy túl is lép a fényen, és valamilyen módon azokat a tartományokat keresi, ami nem látható vagy a láthatón, az érzékelhetőn túl helyezkedik el.

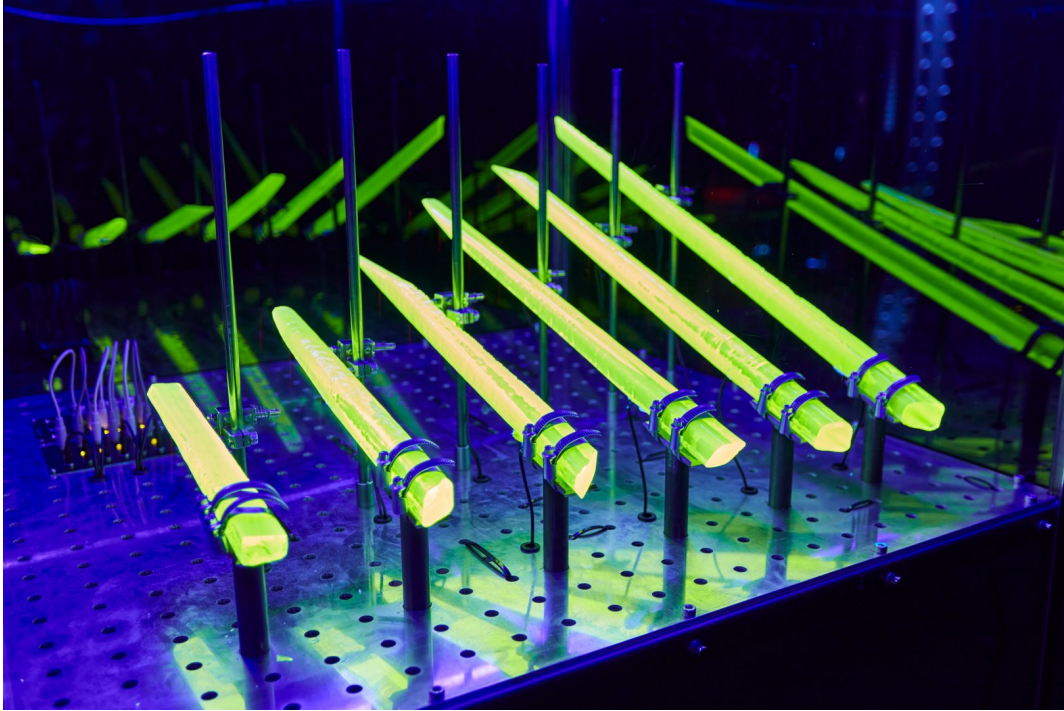
Rengeteg fizikai jelenséggel, fénytani, színtani, optikai, a fény hullám-, illetve részecske természetére reflektáló jelenséggel foglalkozó mű található a kiállításon. Ezen kívül témaként jelennek meg még a fény élettani hatásai, ezekhez fűződő viszonyunk, és az ezeket felhasználó, vagy akár kizsákmányoló rendszerek. A Földhöz köthető jelenségektől egészen a kozmikus léptékekig találunk példákat. Ezek már-már spekulatív elméleti megközelítések, amiknek komoly tudományos matematikai háttere van.

Kit Webster: Supernova – Fotó: Bíró Dávid/Light Art Museum Budapest

– **Vida Szabolcs:** A csillagászat területén tényleg nagy léptékváltások vannak egy bolygó látképétől kezdve a napkitöréseken át egészen a multiverzumok elméletéig eljuthatunk. [Szécsenyi-Nagy Lóránt](#) műve praktikusabb alapokon nyugszik: a NASA napszondájának adatait dolgozza fel és alakítja hanggá. Tehát más érzékszerveinkkel is találkozhatunk a Nappal, a napkitörésekkel, mindeközben egy újabb transzformáción keresztül egy olyan fényjátékká is fordítja az információt, ami a múzeum egyik nagyobb terét teljesen beborítja és érzékelhetővé teszi a napkitöréseket – csak egészen más módon. Erre a munkára is igaz az, hogy abszolút érzékenyen áll hozzá egy jelenség tárgyalásához, miközben szilárd tudományos alapokon nyugszik.

Kifejezetten izgalmas a [Sárgany \(Barta Bence és Borsos János\)](#) műve, ahol a radioaktív sugárzás az, amit egy transzformáción keresztül végül is hallhatóvá tesznek a művészek. Mindenhol vizsgáljuk azokat a szférákat a fénynek, amelyek különösen elsősre nem fedik fel magukat a nézők előtt.

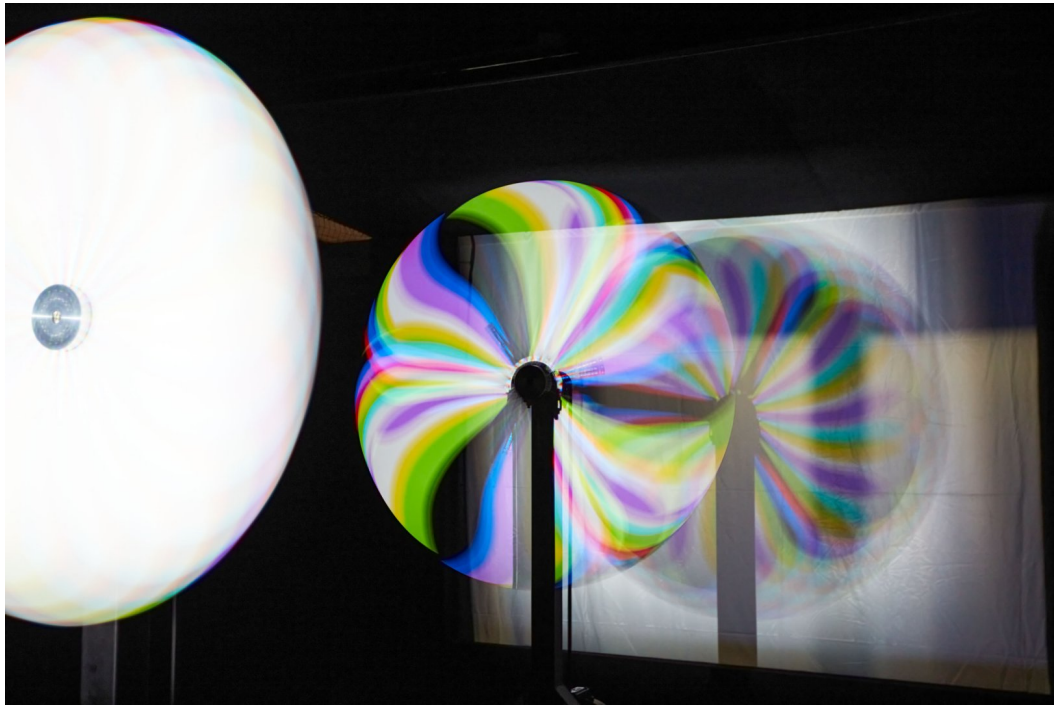

Sárgany: Uranopátia – Fotó: Bíró Dávid/Light Art Museum Budapest

– **Szalai Borbála:** **Sébastien Robert** az északi fényvel foglalkozó műve más elveken alapul, de hasonló transzformációkkal hallhatóvá teszi a fényt. Ehhez a munkához tartozik egy félig tényszerű, félig mitologikus történet, amit a művész gyűjtött: többen arról számoltak be, hogy ők nem csak látják az északi fényt, hanem hallják is. A művész nemcsak megőrzi, hanem érzékelhetővé teszi számunkra ezeket az eltűnő félben lévő történeteket és tapasztalásokat. Bár nagyon konkrét, természetben is felfedezhető jelenségekről, hullámhosszokról, hang- és fényhatásokról beszélünk, de igazából az ember és természet viszonyáról és ennek következményeiről van szó.

– **Bár maga a kiállítás nagyon látványos is, szerintem ez az a hely, ahol érdemes vezetést kérni vagy rászánni az időt és elolvasni a leírásokat, mert egy-egy műalkotás esetén sokat tud hozzáadni a háttér, hogy tulajdonképpen mit látunk.**

– **Vida Szabolcs:** Valóban úgy gondoljuk, hogy ez plusz rétegeit fedheti fel egy-egy műnek. Fontos és szerencsés helyzet az, hogy a fényművészet olyan hatással van az érzékszervekre, ami könnyen befogadhatóvá teszi ezt a műfajt a legkisebbektől kezdve a legidősebbekig, függetlenül a háttértudásuktól. Mindenki megtalálja benne azt az aspektust, azt a mélységet, amivel tud mit kezdeni. Ez az erőssége a kiállításnak: kortárs képzőművészet, de olyan nyelven, ami gazdaggá tesz mindenkit.

Philip Vermeulen: Wether Weather – Fotó: Bíró Dávid/Light Art Museum Budapest

Ezek olyan műtárgyak, amelyeket a felszínen, az esztétikai értékén túl komoly kutatások, komplex gondolatok is gazdaggá tesznek, melyeket érdemes felfejteni.

Hogyha valaki nem tárlatvezetéssel érkezik, a falakon található szövegek kontextualizálják úgy az adott tárlóban látható műveket, hogy sokkal több rétegen keresztül, több szempontból meg lehet érteni a műveket. De háttértudás nélkül is el tud indulni az ember, és a hatása alá kerül az alkotásoknak. Úgyhogy bátran megnézhető anélkül is, hogy valaki művészettörténész, fizikus vagy biológus lenne.

– **Szóval nem kell felfrissíteni az optikai tudásunkat, vagy a fekete lyukakról vonatkozó ismereteinket?**

– **Vida Szabolcs:** Sőt, szerintem rendkívül izgalmas az, hogy megérkezünk valamilyen elképzeléssel és kérdések keletkeznek a fejünkben egy-egy műalkotás megnézése után, és néhol segítenek a szövegek a válaszadásban, néha meg csak további kérdéseket teszünk fel, ha elolvassuk őket.

– **Szalai Borbála:** A látogató rengeteg érdekességgel találkozik, számos olyan jelenséget láthat, amit esetleg nem ismer. Izgalmas lehet, hogy olyan művészeti megközelítésekbe helyezkedhet bele, amik nagyon konkrétak, mert mindegyikhez egy-egy fizikai vagy optikai jelenséghez kötődik, de mégis mindegyiknél van egy léptékváltás, valami, ami túllép a láthatón, az érzékelhetőn. Ez a kiállítás nagyon erősen hat az érzékekre, de emellett lehetőséget is ad arra, hogy elgondolkozzunk azon, hogy mi van mindazon túl, amit érzékelhetünk a miket körülvevő valóságból.

Zilvinas Kempinas: White Noise – Fotó: Bíró Dávid/Light Art Museum Budapest

– **Érdemes** mindent megkérdőjelezni és alaposan megnézni, hogy mit is látunk. Például a falnyi képernyő esetében, amely valójában filmszalag-csíkokból áll!

– **Vida Szabolcs:** És nemcsak monumentális látvány, hanem a megépítése is monumentális erőfeszítéseket igényel. Egy komplett csapat dolgozott hetekig azon, hogy megépüljön a

tartószerkezet, amelyet utána egy héten keresztül, lakott be a művész. Az utolsó simításokat, a több mint 10 kilométernyi VHS szalag felfűzését a művész maga végezte. Számos olyan műtárgy van itt ezt is beleértve, amelyek elkészítése nagyon komoly erőket igényelt mind a múzeum, mind a művész részéről.

– És vannak, amik még most is, mint megtudtuk. A búza például a vártnál dinamikusabban nő és feljebb kell emelni a lámpát.

– **Vida Szabolcs:** A búza [élő közvetítésben is megtekinthető!](#)

Disnovation: Life Support System – Fotó: Bíró Dávid/Light Art Museum Budapest

– **Az első kiállítással** belaktátok a teret, kipróbáltátok ezt a helyszínt, ami eredetileg nem múzeumnak épült. Milyen tapasztalataitok voltak, amiket itt már alkalmaztatok?

– **Vida Szabolcs:** Nagyon fontos az atmoszféra, az atmoszférateremtés, egy hagyományos kiállítástól eltérően rendkívül fontos szerepe van a hangoknak is. Vannak művek, amelyek füsttel, köddel működnek, tehát egy olyan általános hangulatot kell az egész tér számára létrehozni, ami talán még bonyolultabb kihívás, mint azoknál a műveknél, amelyek mondjuk csak egy érzékszervre hatnak.

– **Szalai Borbála:** Maga az épület, az egykori Hold utcai piac is nagyon különleges, ebből adódik a többi, egyéb múzeumokban vagy kiállítóterekre nem jellemző térbeli adottság, például, hogy egy-egy mű saját teret kap, ami gyakorlatilag egy fekete doboz. És ezáltal minden egyes műnek saját atmoszférája lesz. Ez egy nagyon különleges adottságú múzeum, mert a tér kifejezetten lehetőséget ad arra, hogy a látogatók belemerüljenek a művekbe. Sokkal inkább élményszerű hatást vált ki. Számomra is fontos volt, hogy olyan műveket hívtunk meg, amelyekben benne van ez a lehetőség.

Zünc Studio: Photosystem II – Fotó: Bíró Dávid/Light Art Museum Budapest

Általánosságban is elmondható a kiállításról, hogy minden mű bevonzza a látogatókat, pont ebből adódóan, hogy az ember belép a mű terébe. És több olyan alkotás is van, ami kifejezetten úgynevezett immerzív térélményt hoz létre, vagyis a látogató egy olyan helyzetben találja magát, ahol a tér, a hang, a látvány körülöleli.

– **Akadnak olyan alkotások is, amelyeknél a látogató jelenlététől vagy mozgásától függően változik a mű.**

– **Szalai Borbála:** Több interaktivitáson alapuló munka is van, ahol a látogatók mozgása alakítja magát a vetített képet, ahol különböző módon a látogató is részévé válik az alkotásnak. Olyan is van, ahol a látogató belépése indukálja azt, hogy elinduljon egy mű.

– **Vida Szabolcs:** Sőt, olyan művek is, amelyeket nevezhetünk interaktívna – csak éppen nem az emberrel lépnek kapcsolatba. Nem a látogatón múlik az, hogy hogyan változnak, hanem mondjuk egy mesterséges intelligencián, ami része a műalkotásnak és bizonyos adatcsomagokból dolgozik. Ezeket a feldolgozás folyamán alakítja, tehát nem egy előre programozott eredményre jut, hanem folyamatosan változik. Fontos része a kiállításnak, hogy beemeltük már a mesterséges intelligenciát is, ha nem is ezt tematizáltuk minden műben, de teret engedünk ennek a fajta alkotói módszernek.

Justine Emard: Supraorganism – Fotó: Bíró Dávid/Light Art Museum Budapest

– **Szalai Borbála:** Több mű is foglalkozik a mesterséges intelligenciával, illetve a természetesség kérdésével, valamint az AI és az organikuság kérdései közötti feszültséggel. Például azzal, hogy hozható létre mesterségesen egy organikusnak tűnő rendszer. [Justine Emard *Superorganism*](#) című munkája például ezzel foglalkozik.

– Mi volt a **Superluminal** tárlat vezérelve? Milyen újdonságokat találnak, akik ellátogattak az előző kiállításra is?

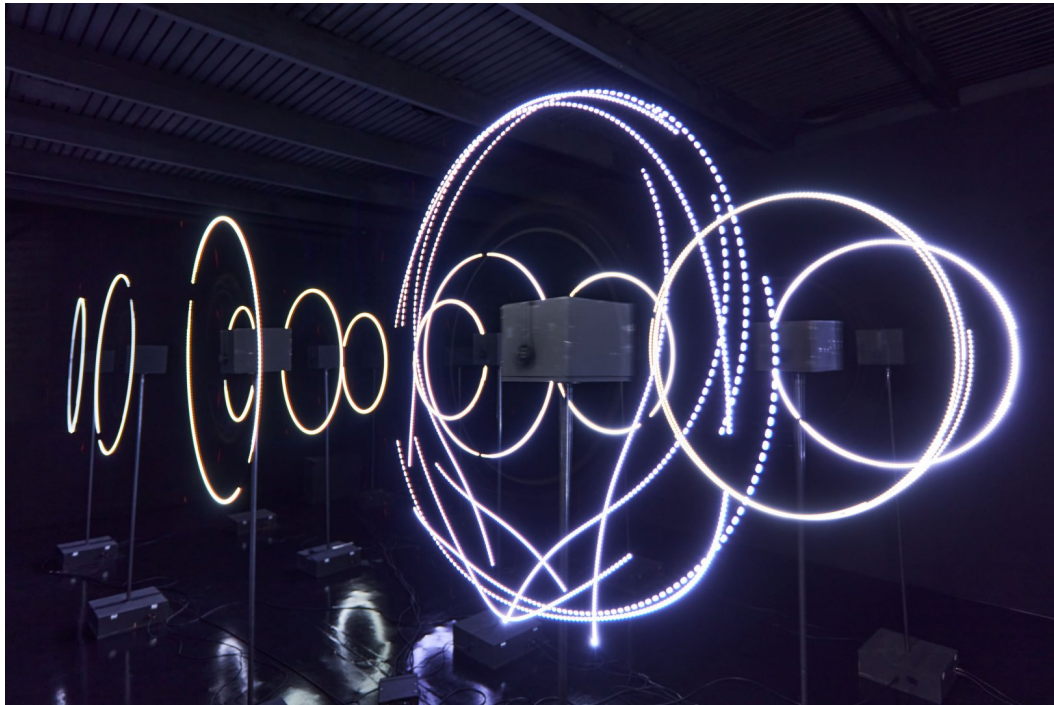
– **Vida Szabolcs:** Szisztematikusabban jártunk végig egy témát. Az első kiállítás talán úgy összegezhető, hogy különböző technológiai megoldásokat mutattunk be magyar művészekről. Ez a második, pedig azzal a felvetéssel indul, miszerint lehetséges-e fénynél gyorsabb mozgás, illetve milyen lenne az az észlelés, ami fénynél gyorsabb? Teljesen más kurátori koncepció mentén épült fel ez az anyag.

fuse: multiverse.unfolded – Fotó: Bíró Dávid/Light Art Museum Budapest

Ezen túl persze vannak sokkal szembetűnőbb, – és kevésbé szakmai, inkább pragmatikus – különbségek. Új tereket nyitottunk meg, nagyobb lett a kiállítótér, kétszáz négyzetméteres plusz teret szabadítottunk fel, illetve az első kiállítás elejéhez képest az emeleten is kialakítottunk új tárlókat. Létrehoztunk egy szabadon álló kubust egy öt méter magas Led-fallal. Megpróbáltunk több képzőművészeti alkotást és nagyobb volumenű munkákat bemutatni, amihez kicsit át is alakítottuk a belső tereinket.

– **Szalai Borbála:** A legnagyobb különbség, hogy nemzetközi művészeket is bemutat ez a kiállítás, ellentétben az előzővel. Az a hazai fényművészetről mutatott be egy átfogóbb képet, amiben benne voltak a fényművészet fontos hazai mesterei és fiatal alkotók művei is. Itt ezzel ellentétben nem is feltétlenül a fényművészetre koncentráltunk, hanem a kiindulási alap egy téma volt, ami amúgy a fényhez kapcsolódik, de nagyban el is rugaszkodik tőle.

Gabey Tjon a Tham: Red Horizon - Fotó: Bíró Dávid/Light Art Museum Budapest

A Superluminal -, ami a kiállítás címe is – arra utal, hogy földi körülmények között a fény sebességénél gyorsabb mozgása, tömeggel rendelkező testeknek. Azzal foglalkozik a kiállítás, hogy lehetséges-e egy egészen másfajta nézőpontot is beemelni. Egy olyan nézőpontot, ami egyszerre alapul a fizikai törvényszerűségeken és tényeken és azokon a törvényeken, amiket abszolút alapnak és elfogadottnak tartunk, de lehetőséget is ad arra, hogy ezektől ellépünk a spekulatívabb, poetikusabb, elvontabb, képzőművészeti megközelítéseknek is teret engedve.

Az volt a kiindulópont, hogy a fizikai alapegység mindig az emberhez képesti viszonyokat írja le. Mi történik, ha elképzeljük azt, hogy ez a nézőpont, ez egy superluminális nézőpont, tehát egy olyan struktúra, egy olyan rendszerben is értelmezhető, ami a fénysebességnél gyorsabb. A kiállítás kiindulópontja tehát egy nézőpontváltás.